כמים חיים

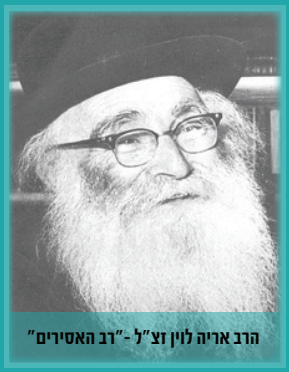
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

חג הפסח

ט"ו ניסן תשע"ח

דרך חיים

ערב שבת שלום וחג שמח לכל בית ישראל!

הנה כל בתי ישראל לובשים חג, ההכנות כבר הסתיימו, וכולם בחרדת קודש והוד והדר מתכוננים ללילה קדוש זה- 'ליל שימורים'. לילה זה בו כל אחד מאתנו משול ככהן גדול ולובש לבן, לב מי לא זע בקרבו לרצות לזכות לכל אותה אורה וקדושה- כל שערי חכמה עד שער הנ' נפתחים, ואשרי מי שזוכה מתוך ישוב הדעת לגשת ולחוות הוד נורא זה.

"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה. אחד חכם..."- דבר גדול השמיעונו בזה חז"ל, שמצות החינוך בכל תוקפה היא גם כלפי בן חכם. שלא יאמר האב: בן זה חכם הוא, אפשר לסמוך עליו שיתחנך מאליו. שכן יעקב אבינו סמך על בניו שהיו חכמים וצדיקים שיתחנכו מאליהם, כפי שנאמר שביקש לישב בשלוה, ומיד קפץ עליו רוגזו של יוסף, ללמדנו שגם הילדים היותר גדולים זקוקים להכוונה, שמירה וחינוך נכון ותמידי. ואף משה רבנו שנולד טוב-ראי, וכל הבית נתמלא ממנו אורה, לא מוזכרים שמות הוריו אלא "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי", ורק לאחר שחונך כראוי וגדל לתפארת לנביא לה' נכתבו שמות הוריו: "ויקח עמרם את יוכבד... ותלד לו את משה" (שמות ו כ).

לאחר מכן אנו פוגשים את הבן הרשע השואל את שאלתו. הרשע מופיע כבן הפכי לבן החכם, והדבר מתמיה, וכי אין רשע חכם? אכן לא! הלכה מפורשת ברמב"ם (הלכות מלכים פרק ח הלכה יא) קובעת ש"כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן. אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת, אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם". יש להבין, מילא שאינו נחשב לחסיד אומות העולם, אך מדוע בזה לא נחשב מחכמיהם? ההבדל העצום הוא סיבת העשיה, האם הדבר נובע משכלי או מביטול לרצון ה'. הרשע שואל: 'מה העבודה הזאת לכם'? ומבקש להבין בשכלו בלבד, תסחף חכמתו וכלא הייתה משטף תאוותיו. לעומת זאת, החכם שואל מה ציווה 'ה' אלוקינו אתכם', וממילא חכמתו תעמוד לו מתוך

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

אמונתו וביטולו לה' קודם בינת שכלו. לכן אצל נח נאמר "איש צדיק תמים", שקודם עשה את התיבה, כי כך נצטווה מה', ולא חקר מדוע, ורק לאחר מכן נודע לו על המבול. לכן החכם מקבל תשובה מפורטת ומוטעמת, לעומת הרשע שמקבל תשובה קצרה ותמציתית, כפי ערך שאלתו.

לכן כשישראל אמרו "כל אשר דבר ה' נעשה" לא קיבלו שבח גדול כל כך, אך בשעה שאמרו "נעשה ונשמע" ירדו רבבות מלאכים וקשרו להם שני כתרים- כנגד נעשה וכנגד נשמע. כי "נעשה" זו עשיה על פי דעתנו, אך "נעשה ונשמע" זה נעשה לפי מה שיורונו חכמי התורה.

זו הייתה טעותם של קרח ועדתו שאמרו "כל העדה כולם קדושים", שסברו שיכולים אנו לפרש את התורה כהבנתנו. כפי שאומרים חז"ל שאמרו למשה שבית מלא ספרים פטור ממזוזה, כלומר איננו זקוקים לנביא ה'- המזוזה, שכן כולנו ספרים ויכולים ללמוד ולבאר את התורה בעצמנו.

כך גם טעה אלעזר בן פועירה, אשר סבר כי ניתן להרוג את כל חכמי ישראל בשל העובדה שתורה מונחת בקרן זווית וכל הרוצה יבוא ויטול, כך שאיננו זקוקים כלל לחכמים שיפרשו לנו את כוונת התורה (קידושין דף סו עמוד א). לפיכך האומר 'מה הועילו לנו חכמים' נחשב אפיקורוס (סנהדרין דף צט עמוד א).

והוא שחותם החכם מכל אדם "סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצוותיו שמר כי זה כל האדם". אין די ביראת שמים לבדה ולסמוך על עצמו, אלא "את מצוותיו שמר" לפי הוראת חכמים.

יהי רצון שנזכה לקיים את מצות הפסח במועדה ושתעלה לפניו תפלתנו שנשמח בבנין עירו, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים, אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון. אמן כן יהי רצון.

שבת שלום ופסח כשר ושמח!

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

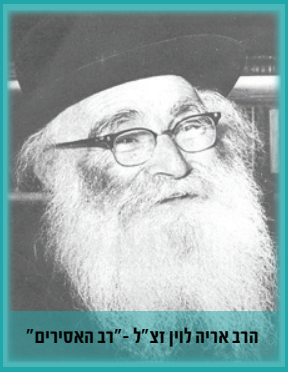
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

מספר הרב יעקב רקובסקי, לשעבר רבו של המרכז הרפואי הדסה בירושלים:

"זכורני אותן שנים בהן נמניתי על תלמידי תלמוד-תורה 'עץ חיים', נוהג היה ר' אריה מיד לאחר חג פורים לסור לכל כיתה וכיתה, והיה אומר לנו: "לימדונו חכמים ש'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום' (מסכת פסחים דף ו עמוד א). ועל כן מוצא אנכי חובה לעצמי לומר לכם: אמא עמלה כה קשה להכשרת הבית לחג הפסח ולהכנות לקראת החג, ועל כן בקשתי שטוחה בפניכם: השתדלו לסייע בידה, אל תכעיסוה ואל תפגעו בה, אדרבה השתדלו לסייע בידה בכך שאתם עצמכם תבדקו את התיקים, המגירות והספרים שמא גונב לתוכם חמץ, ובכך תקלו על אמותיכן שבלאו הכי עמלות הן כה קשה לקראת החג הממשמש ובא".

(צדיק יסוד עולם עמוד 62)

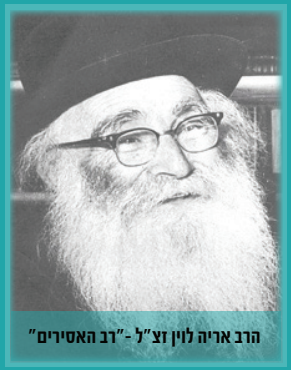
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בדיקת חמץ: השנה נערוך את בדיקת החמץ מיד לאחר תפילת ערבית ביום חמישי (אור לי"ד ניסן), ונכון להקדים כמה שיותר לבדוק ולא לעסוק בדברים אחרים קודם לכן. נברך את הברכה "אשר קדשנו במצוותיו וצונו על ביעור חמץ"- על שם מה שמגמת הבדיקה היא ביעור החמץ שיסתיים למחרת, ולאחר מכן נחל בבדיקה.

השוהה בבית מלון או בית חולים- בודק בלא ברכה, ובבית חולים או בית החלמה פרטי- בודק בברכה. יש לבדוק באמצעות נר, מלבד במקומות שיש חשש שריפה, בהם נבדוק בעזרת פנס. יש לבדוק בכל המקומות שבמהלך השנה הכניסו שם חמץ; על כן יש לבדוק גם את הרכב מחמץ. אין צריך לבדוק במקומות שאין מכניסים חמץ (שירותים וכדו') או שלא ניתן להגיע אליהם (כמאחורי ארונות גדולים). לאחר הבדיקה יבטל עפ"י הנוסח שמובא בסידורים.

את החמץ שמותיר לאכילה למחרת יש לשים במרוכז ולהיזהר שלא יתפזר עוד חמץ בבית.

הגבאי מברך בביתו על בדיקת החמץ, ובסיום הבדיקה ממשיך ללא דיבור (שנחשב להפסק) לבית הכנסת ובודק שם ללא ברכה נוספת. כן אדם שגר בבניין ממשיך לבדוק בחדר המדרגות ללא הפסק דיבור מיד בסיום הבדיקה בביתו.

בערב פסח (י"ד ניסן) מותרים באכילת חמץ עד השעה 10:10 ויש לבערו עד השעה 11:28.

תענית בכורות: הבכורות מתענים ביום זה לפרסם את הנס שנעשה להם (החיד"א), וזכר לאבותינו במצרים שהיו מתענים על בכוריהם בזמן זה (חת"ס). ואם משתתף בסעודת מצווה, כסיום מסכת וכדומה, פטור מן התענית. ונכון שכך יקפידו ספרדיות בכורות, שאם לא כן עליהן להתענות.

אין לעשות מלאכה בערב חג הפסח מחצות היום (12:45); וכן אין להתספר, לכבס ולגהץ (מלבד לצורך החג). נכון לגזוז ציפורניים ולהתרחץ קודם זמן זה. אין לאכול מצה ולשתות יין בערב הפסח, מלבד לקטן שאינו מבין בניסי הפסח.

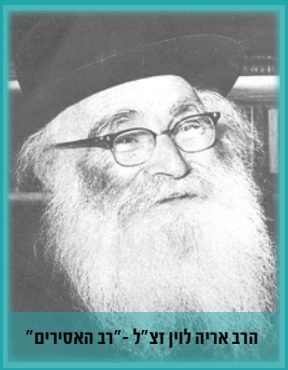
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לאשכנזים אין לאכול מצה עשירה מסוף זמן אכילת חמץ. למעשה אדם שרעב יכול לאכול מצה מבושלת (כקניידלעך וכדו') באם אינו מקפיד על "שרויה", שהמקפיד על כך איסורה חל כבר משעת איסור אכילת חמץ.

יש לבדוק האם הופרשה חלה מן המצות. באם לא על האשה לצרפן ע"י כלי או פריסת מפה, לברך ולהפריש מהן חלה. ובדיעבד ניתן לסמוך על רב העיר שהפריש עבור כולם.

האשה תדליק נרות ותברך "להדליק נר של שבת ויום טוב" ו"שהחיינו".

תפילת ליל החג שחל בשבת: ישנם מנהגים שונים לגבי אופן אמירת קבלת שבת כשחל בה יום-טוב, וכל אחד יעשה כמנהג מקומו. לאחר התפילה אין אומרים תפילת מעין שבע. ומתחילים באמירת ההלל, ויש לכוון בברכה על אמירתו לפטור את ההלל שנאמר בשעת עריכת הסדר. נכון שנשים יקפידו אף הן לומר 'הלל' קודם הסדר, אף אם נשארו בביתן.

קדש: אין נוהגים לומר "שלום עליכם" קודם הקידוש. בשתיית כוס הקידוש יש להסב לצד שמאל, והוא הדין בשאר הכוסות. יש להקפיד לשתות מכל אחת מד' הכוסות את כולה או רובה, ועל כל פנים שיעור רביעית (86 גרם). נכון להקפיד לשתות יין או מיץ ענבים אדום, אלא אם הלבן משובח ואזי ייערב עימו מעט מן האדום על מנת לצבעו. את הכוסות ימזגו כל אחד לחברו כדרך חירות.

מוציא מצה: בשעת אכילת המצה נברך "המוציא" על שתי המצות השלמות והחצויה (אותה חצינו ב'יחץ') שביניהן, נסיר את השלמה התחתונה ונברך "על אכילת מצה" על שתי העליונות. נאכל מהמצות שיעור של שני "כזיתים" בהסיבה- אחד מכל מצה, ולאדם המתקשה, אשה וקטן ניתן להקל ב"כזית" אחד, כאשר "כזית" הוא 27.5 גרם. לחולים וזקנים אפשר להקל עד מינימום אכילה של 17 גרם, ולאדם שקשה לו במיוחד ניתן להקל באכילת 9 גרם מצה. ב"כזית" השני, מהמצה החצויה, אפשר לצאת ידי חובה לכתחילה באכילת 15 גרם.

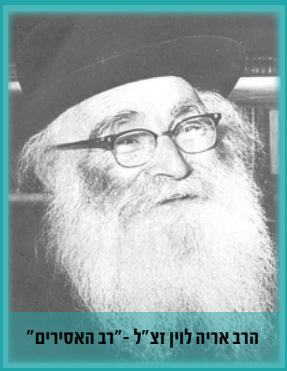
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ונאכל את השיעור שבו אנו חייבים בתוך ארבע דקות, ולאדם המתקשה אפשר להקל עד שיעור של תשע דקות.

מרור: לאחר מכן נאכל מרור, וכולם חייבים באכילתו. נטבול את המרור בחרוסת, ננער אותה מעליו ונאכל "כזית" (17 גרם בתוך חמש דקות לבריא, ועד תשע דקות למתקשה) בלא הסיבה. אין לברך לפניו, משום שיצאנו ידי חובה בברכת "בורא פרי האדמה" שבשעת אכילת הכרפס. הנכון ביותר להשתמש בחסה למרור, ולאכול מהקלח עם העלה. יש להקפיד לקנות חסה מגידול ללא חרקים או לדאוג לנקותה ולבדקה קודם החג.

כורך: לאחר מכן נאכל בהסיבה "כזית" מצה ו"כזית" מרור כרוכים יחד בתוך שיעור זמן של חמש דקות לבריא, עד תשע דקות למתקשה. יש מנהגים שונים האם לטבול את מרור הכורך בחרוסת או לא, וכל אחד יעשה כמנהגו.

צפון: בתום הסעודה שב'שלחן עורך' נאכל "כזית" משיעור חלק המצה שהצנענו בשעת ה'יחץ'- האפיקומן (שפירושו אפיקו-הוציאו מן-לחם). ויש לאכלו בהסיבה בתוך ארבע דקות, ועד תשע דקות למתקשה. נכון להקפיד לאכלו קודם חצות הלילה (00:45). מלבד שתי הכוסות שאחר אכילת האפיקומן אין לאכול ולשתות אלא מים או סודה בלבד, על מנת לשמור את טעם האפיקומן בפיו עד שנתו. גדולי הדורות נהגו לשמור בבית וברכב חתיכה ממצת האפיקומן כסגולה לשמירה, ונכון לנהוג כך.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

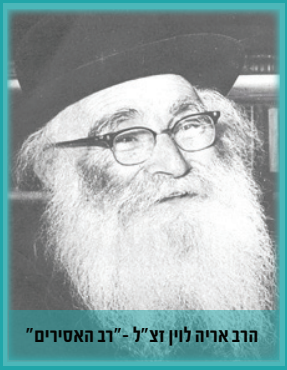
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | אני אשכנזי ועתיד לאכול בפסח בבית שבו אוכלים קטניות, האם יש לבקש כלים שלא בישלו בהם קטניות?

תשובה | לא, מותר לך לאכול מהכלים שהתבשלו בהם קטניות (כה"ח סי' תנ"ג, זרע אמת ח"ג או"ח סי' מ"ח).

שאלה | האם צריך להקפיד כחלק ממנהג הקטניות גם על הימנעות משימוש בשמן קנולה ואכילת מוצרים עליהם מצוין "מכיל לפתית"?

תשובה | הלפתית ממנה מפיקים את שמן הקנולה אינה קטנית, לא מבחינה בוטנית ולא מבחינה. מבחינה בוטנית היא בסך הכל קוץ, אשר אינו ראוי כלל לאכילה. רק לאחר הרתחה בחום גבוה מאד ניתן להפיק ממנו שמן, כאשר בדרך הוא בטל מצורתו הראשונה לחלוטין. גם חמץ שעובר תהליך כזה אינו נחשב עוד לחמץ ובוטל לגמרי מצורתו הראשונה. מה גם שבתהליך הפקת השמן מקפידים שלא יתערב עם מים, ומה אם קמח שלא נתערבו בו מים מותר לאכילה בפסח (כפי שאנו אוכלים מצה העשויה מקח ומים בלא תפיחה) כל שכן קטנית שלא נתערב בה מים, שלא יכול להיות שדינה חמור מדין הקמח.

נוסף על כך, לו יהי והלפתית הייתה קטנית, הלא היא לא הייתה בשעת הגזירה, וכתבו חלק מן הפוסקים שאין גוזרים גזירת קטניות על דברים שלא היו בשעת הגזירה, כפי שכותב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל על הבוטנים. במיוחד הדבר אמור לגבי ה"מכיל לפתית" שהחל להיות נפוץ רק בשנים האחרונים.

לכן אין טעם להחמיר בשימוש בשמן קנולה ובאכילת מוצרים המכילים לפתית.